

Wstęp

Książka, którą oddajemy Czytelnikowi, jest ogniwem cyklu antologii tekstów dotyczących badań nad językiem w mediach prowadzonych w optyce językoznawczej, co — zgodnie z teoretycznymi postulatami lingwistyki otwartej — nie wyklucza wyjścia poza granice danej dyscypliny. Jakkolwiek więc dominuje w niej podejście językoznawcze, sięgamy też do propozycji innych dziedzin wiedzy o komunikacji medialnej.

Dotychczas ukazały się następujące tomy: *Język w mediach. Antologia* (2012, 2014), *Język w internecie. Antologia* (2016), *Język w telewizji. Antologia* (2016) oraz jest w przygotowaniu *Język w prasie. Antologia*. Mają one podobną strukturę formalno-treściową: wprowadzenie w problematykę danego tomu, artykuły o problematyce ogólnej (teoretyczno-metodologiczne) i artykuły analityczne.

W dwu wydaniach, których doczekała się pierwsza z cyklu publikacja *Język w mediach. Antologia*, mająca charakter wprowadzenia, zamieściliśmy działy poświęcone poszczególnym mediom masowym, przypisując im po kilka reprezentatywnych, wedle nas, artykułów. „Reprezentatywny” to dla nas tekst, który ma znaczenie poznawcze, metodyczne, precyzujące, egzemplifikacyjne w odniesieniu do danego medium z perspektywy nauk humanistycznych.

Wybrane do tego zbioru teksty pochodzą w większości z monografii wieloautorskich dotyczących języka w radiu. Korzystamy też z periodyków lingwistycznych — ogólnych i specjalistycznych, tu jednak sięgamy do tych, które funkcjonują w wersji tradycyjnej. Zrezygnowaliśmy zasadniczo, choć nie bez wyjątku, z przedruków z pism, które są dostępne w sieci — właśnie z racji ich ogólnodostępności. Zauważamy przy tym z satysfakcją, że coraz więcej czasopism naukowych istnieje w formie *online*.

Rodzajem kontynuacji jest też liczba dobranych tekstów. Kierowałam się użytecznością książki. Jeśli zatem miałyby ona służyć dydaktyce akademickiej,

złożona została z tekstów w liczbie jak najbardziej zbliżonej do jednego semestru pracy studenta i jego profesora.

Każdy redaktor i autor projektuje pewnego czytelnika. Tymi dla wybranych przez nas tekstów są odbiorcy zainteresowani w jakimkolwiek stopniu (adept, badacz, słuchacz, student) poglądami językoznawców, komunikologów, medioznawców, mediolingwistów, kulturoznawców, których łączy obiekt refleksji naukowej, czyli media masowe.

Wprowadzeniem do tomu *Język w radiu. Antologia* są dwa komplementarne wobec siebie studia: Małgorzaty Kity (*Dyskurs radiowy*), przedstawiające stan wiedzy i problematyzujące badania językoznawców nad językiem *sensu largo* w radiu, i Bogusława Skowronka (*Radiowa odmiana medialna*), projektujące sferę naukowej penetracji komunikacji językowej w radiu w ramach postulowanej przez Autora mediolingwistyki.

W module *Zagadnienia teoretyczno-metodologiczne* przywołujemy tekst Juranda Banacha *Tekst radiowy jako tekst mówiony* zawierający ciągle aktualną typologię języka mówionego stworzoną na potrzeby opisu języka w radiu, czyli medium kultury oralnej w jej drugim wcieleniu. Elżbieta Pleszkun-Olejniczakowa (*Demiurg czy cicerone? O sposobach istnienia słowa i tekstu audialnego na antenie*) rozważa sytuację słowa i tekstu w medium audialnym. Proponujemy tu też lekturę artykułu Joanny Bachury-Wojtasik (*Analiza semiologiczna współczesnego słuchowiska*), który wprowadza w problematykę multikodowości medium radiowego, skupiając się na semiotyczno-audialnych znakach radiowych i rzeczywistości przedstawionej.

Artykuły analityczne wchodzą w szczegółową materię egzystencji i funkcjonowania języka w medium radiowym oraz zawierają refleksje nad tym, jakie zaplecze i instrumentarium intelektualne pozwoli docierać do istoty radia i języka.

Grażyna Stachyra (*Współczesne gatunki radiowe jako konglomeraty i kolekcje*) pokazuje zmiany w gatunkach radiowych, które wciąż dokonują się pod wpływem rozwoju technologii i w wyniku procesu konwergencji; ich skutkiem jest pojawienie się kolekcji form audialnych oraz konglomeratów gatunkowych (swoistych hybryd gatunkowych). Mirosława Wielopolska-Szymura w artykule *Drugie życie radia. Transformacja radia pod wpływem procesów konwergencji* udowadnia, że radio — jako medium audialne — nie traci swej tożsamości, wartości i atrakcyjności w kulturze audiowizualnej. Konwergencja skłania ludzi radia do poszukiwań i kreatywności. Ten artykuł stanowi mocny akcent temu o komunikowaniu (się) w radiu, które znakomicie odnajduje się w kulturze elektralnej.

Mariusz Rutkowski i Katarzyna Skowronek (*Uwagi o współczesnym polskim nazewnictwie medialnym (nazwy audycji)*) wprowadzają Czytelnika w pole onomastyki medialnej, koncentrując się na analizach nazw (tytułów) audycji.

Barbara Boniecka i Jolanta Panasiuk (*Temat audycji radiowych. Sposoby jego wprowadzania i rozwijania*) zajmują się ważną kategorią teorii tekstu — tematem, tu w kontekście audycji w radiu.

Kinga Sygizman (*Kilka uwag o semantyce dźwięku*) bada różne typy komunikatów dźwiękowych w reportażu radiowym: językowych i niejęzykowych, nie pomijając ciszy i milczenia. Joanna Bachura-Wojtasik (*Artystyczne teksty audialne — w radiu i między mediami*) sytuuje teksty radiowe w teoretycznej przestrzeni wszechogarniającej cyfryzacji kultury, włączając do opisu takie pojęcia jak „intermedialność”, „konwergencja mediów”, „intertekstualność”, „kultura uczestnictwa”. Monika Białek (*Reportaż dźwiękowy w obrazach, czyli rzecz o fotokastach*) kieruje uwagę na wizualizację gatunku audialnego przez wprowadzenie do radia fotokastów, czyli (krótkich) form multimedialnych stanowiących zespolenie dźwięku z obrazem. Karolina Albińska (*Oswoić starość w dobie kultu młodości. Między radiową rozrywką a edukacją, czyli o słuchowisku w objęciach edutainment?*) zwraca uwagę na istnienie w przestrzeni radiowej zjawiska *edutainment*, trendu kulturowego sprowadzającego się do przekazywania wiedzy w połączeniu z zabawą czy grą.

Magdalena Steciąg (*Oralność pierwotna w wiadomościach radiowych*), omawiając obecność oralności w medium audialnym, dostrzega ślady oralności pierwotnej w czasach kultury oralności wtórnej. Paweł Nowak w artykule *Konwencjonalny i konwersacyjny punkt widzenia w audycjach radiowych* reinterpretuje kategorię punktu widzenia na potrzeby badań nad tekstem radiowym. Lubelski Badacz w innym artykule (*Kultura śmiechu w XXI wieku — sport i dziennikarstwo sportowe okiem satyryków radiowych*) eksponuje Bachtinowskie pojęcie kultury śmiechu, przykładając je do radiowej twórczości satyrycznej.

Przypominamy krótki tekst Witolda Doroszewskiego *Językoznawstwo a radiofonia* z okresu 1938—1939 r., by pokazać, że lingwiści dostrzegali potencjał badawczy nowego medium już wkrótce po jego rozpowszechnieniu się. Zestawiamy go z artykułem Agnieszki Płusajskiej-Otto (*Świadomość ciała i emocji w postęgowaniu się głosem*), która wypowiada się z pozycji logopedy, kiedy wskazuje, jak ważne dla mówienia jest uświadomienie sobie własnej korporalności i emocjonalności.

Pragniemy podziękować Autorom i Wydawnictwom za wyrażenie zgody na przedruk publikacji.

Małgorzata Kita i Iwona Loewe